

થોડી નિરાશા | હિમાંશી શેલત

['નટુભાઈને તો જલસા છે' : હરિકૃષ્ણ પાઠક, પ્રકાશક : ઇમેજ પબ્લિકેશન્સ પ્રા. લિ., પ્રથમ આવૃત્તિ ૨૦૦૮, પૃષ્ઠ ૧૦૩, કિં. રૂ. ૮૦/-]

વાર્તાકારને એક આકરી કસોટીમાંથી પસાર થવું પડે છે. અગાઉના સંગ્રહમાં એણે જે વાર્તાઓ આપી હોય તેની સાથે એના બીજા સંગ્રહની રચનાઓની સરખામણી થયા વિના રહેતી નથી. એ તબક્કે જો એની સર્જકતા ઝાંખી દેખાય તો વાચક નિરાશ થવાનો, વિવેચકની વાત જવા દઈએ.

ઉપરોક્ત વાર્તાસંગ્રહમાં 'મોરબંગલા'ના હરિકૃષ્ણ પાઠક નથી મળતા એટલું સ્વીકારી લેવાથી પરિસ્થિતિ સરળ બનશે. હાડે કવિ એવા આ વાર્તાકાર એમના બીજા સંગ્રહમાં બાર વાર્તાઓ લઈને આવે છે. જેમને કોઈ ભાગ્યે જ પૂછવું હોય એવા સામાન્ય માનવોના વણબોલ્યા, વણપારખ્યા વિષાદને વ્યક્ત કરવા મથતી આ વાર્તાઓની શક્યતાઓનો કસ કાઢી શકાયો નથી. વણઉઘડ્યા ચરિત્ર જેવી 'ઓગણસાઠને ઉંબરે' 'ટણપો' અને 'બાબુલાલ' ધાર્યું નિશાન પાર પાડતી નથી. 'માંચલી વાત'માં ડોસીના મનનો અજંપો વાર્તામાં અડધોઅડધો પડવાઈને અંતરિયાળ અટકી જાય છે. સાહિત્ય અને અધ્યાત્મ જગતના બોદાપણાને ઝપટમાં લેતી વાર્તા 'ધોતી અને ઉપરણો' એના વ્યાપમાં ઘણું આવરી લેવાની મથામણમાં લક્ષ્યવેધમાં પાછી પડે છે. સામગ્રી સંદર્ભે વાર્તાકારે જે તાટસ્થ્ય જાળવવું જરૂરી જણાય તે 'સુમિત્રા શ્રીવાસ્તવ'માં જળવાયું નથી.

ભૂતકાળની એક વેધક ઘટનાની આસપાસ વણાયેલી વાર્તા 'કાંટો' અને વિષાદગ્રસ્ત તોયે ગરવાં સ્ત્રીત્વને આલેખતી 'સજજયા' સંગ્રહની સંતોષકારક રચનાઓ ગણાય. પ્રસ્તાવનામાં વાર્તાકાર પૂરી નિખાલસતાથી કહે છે :

“લાંબી મુસાફરી કરીને આવીએ, થાક ચડ્યો હોય ત્યારે એવું થાય કે હવે આવી મુસાફરી ફરી નથી જ કરવી ! ટૂંકી વાર્તાનું લેખન મને આવી લાંબી મુસાફરીનો અનુભવ કરાવે છે.” વાતમાં તથ્ય છે. થાક લાગે એવી મુસાફરી ટાળવાનું યોગ્ય જ ગણાય.